

LJUBLJANSKI ČASNIK.

St. 94.

Vtorik 25. Listopada.

1851.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petik. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blawniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 krajc. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajta še 15 krajc. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znes 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 krajc., za četert leta 1 gold. 45 krajc. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, kateri more po novi postavi frankiran biti.

Vradni del.

Ker mi je zopet gospod doktor Ahačič za mlinarja Andreja Malenška iz Tacna, kteremu je voda 3. novembra 1851 vse vzela, po nabiri 19 gold. izročil, se ne zahvalim samo za ti ljudomili dar, ampak še pristavim, da ob enem ti pomoček na odločeno mesto izročim.

Ljubljana 20. novembra 1851.

Tomaz Glančig, s. r.
C. k. okrajni poglavar.

Za 8. junija 1851 pogorele Izance se je nabralo na poti ljubljanskega visokočastitega kapitela 337 gold. 43³/₄ kr.

S tem, da se ob enem ti znesek na odločeno mesto odrajte, se izreče žlahtnim dobrotnikom v imenu nesrečnih serčna hvala.

Ljubljana 19. novembra 1851.

C. k. okrajni poglavar.

Danes bo LIX. del, III. tečaja 1851, deželnega zakonika in vladnega lista za krajsko kronovino izdan in razposlan.

V Ljubljani 21. novembra 1851.

Od c. k. vredništva deželniga zakonika in vladnega lista za Krajsko.

21. novembra 1851 je bil LIX. del, III. tečaja deželniga zakonika in vladniga lista izdan in razposlan; ki zapopade:

Razpis c. k. kupčijskega ministerstva 16. Avgusta 1851. Podaljšanje privilegij. — Razpis c. k. kupčijskega ministerstva 27. Avgusta 1851. Vgasnjenje privilegij. — Razpis c. k. kupčijskega ministerstva 8. Septembra 1851. Prenešenje privilegij. — Razpis c. k. kupčijskega ministerstva 12. Septembra 1851. Vgasnjenje privilegij. — Cesarski ukaz 5. Oktobra 1851, s kterim se odloči, kako gre potirjevati sodnijske in zemljiške-knižne takse in druge sodnijske davšine, ki so še na dolgu od časa, preden je bila postava od davšin dne 9. Februarja 1850 št. 50 d. ž. moč zadobila. — Okoljni ukaz c. k. štaj. ilirsk. duarstvinega deželnega vodstva 6. Oktobra 1851. Obračba določb začasnih postav zastran davšin 9. Februarja in 2. Avgusta 1850 od kavčij za vojaške ženitve.

19. novembra 1851 je bil v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju LXVIII. del občnega deželnega zakonika in vladnega lista, in sicer v edino-nemškem, kakor tudi v vsih devetih dvojnih izdanjih izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 241. Razpis ministerstva za kupčijo od 1. novembra 1851, s kterim se naznani pogodba cesarsko-austrijanske z kraljevo-bavarsko vlado o širokosti kolovozov za vozniške v mejnem občenju.

Št. 242. Razpis ministerstva denarstva od 11. novembra 1851, po kterem se ustanovi posebno odrajtvalo za dobovino, pod imenom „Diritto di alboragio“, ki se v zunajne države iz morskih luk vozijo.

Št. 243. Ukaz ministerstva notrajnih zadev od 14. novembra 1851 zadevajoč prepovedbo smešnega koledarja za ljudstvo za leto 1852.

Leta 1850 izdanih delov občnega deželnega zakonika in vladnega lista je bil LV. in CXXXIX. del 12. novembra 1851 v madjarsko-nemškem dvojnem izdanju; LXI. del v 14. novembra 1851 madjarsko-nemškem dvojnem izdanju; CXXIX. del 14. novembra 1851 v poljsko-, serbskem in romanko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Tudi danes 19. novembra 1851 bo ravno tu od ravno imenovanih delov občnega deželnega zakonika in vladnega lista od leta 1850 XCI. del v poljsko-, rusinsko-, horvaško- in serbsko-nemškem dvojnem izdanju in CVIII. del v rusinsko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Dunaj 18. novembra 1851.

Od c. k. vredništva občnega deželniga zakonika in vladniga lista.

Nevradni del.

Telegraf ali daljnopisnik.

(Iz Novic leta 1850.)

(Konec.)

Vzemite zdej podobo telegrafa (6. listu priloženo) v roke in poglejte podobo 1. Moža vidite pri omari sedeti. Ta omara ima v sebi električno in magnetično napravo.

Od električne naprave ne vidite clo nič; ta je v spodnjim delu omare skrita, kjer pri kolnih moža črnkaste vratica vidite. Iz te omare gresta dva drata (postavimo iz Ljubljane) eden gre na Dunaj, drugi v Terst; po ravno teh dratih pride oznanilo iz Dunaja ali Tersta, ki nam jih oznani magnetična podkva, ki je v skrinici skrita, ktero na zgornjim delu omare vidite in ktera ima zunej 2 okrogla zvončka in kladviček pod čerko A. Podobo te magnetične podkve, s kufrenim dratom ovito, vidite iz skrinice vzeto v podobi 2.

Kako je pa vse to narejeno, in kako se znamenja glasijo, bomo bolj natanjko povedali.

V omari, pri kateri vidite v podobi 1. moža sedeti, je skrita tista posoda, v kateri se elektrika dela. V ti posodi se namreč v vodeni žepeni kislini, ki se po domače tudi hudičevo olje imenuje, cinkovne ploše h kufrenim tako pertisnjene, de se ena ploša za drugo versti, in iz te sladnice steber postane, ki se po njegovim najdeniku Voltovi steber imenuje, kteriga smo že v začetku tega popisa razložili. Ta mašina dela elektriko kakor delajo oblaki blisk in strelo; iz te mašine gre kufreni drat poleg magnetične igle na cesto, poleg ceste

po kolih peljan, postavimo z Ljubljane, v Terst ali kam drugam, v Terstu se krog magnetične igle nazaj v Ljubljano verne in s pomočjo zemlje zopet k Voltovim stebru pride. S pomočjo zemlje — smo rekli — zakaj? Zato ker v Ljubljani in v Terstu je konec dratu v zemljo vtaknjen. Zemlja je namreč ravno tako dobra vodnica elektrike, kakor kufreni drat, in še veliko boljši. Če se tedaj konci dratu, postavimo, v Ljubljani in v Terstu v zemljo vtaknejo, se je po tem takim vodilo elektrike med Ljubljano in Terstom napravilo, ktera se spet na-se nazaj oberne. Vprašal bo kdo: kako se pa to zgodi, de elektrika, ki po dratu teče in po dratu v zemljo sine, ravno na tisti kraj tje teče, kjer drugi konec dratu v zemlji reči? Na to odgovorimo: de elektrika tam odteče, kjer je je obilno nabrane, in tje teče, kjer je manjka, kakor voda le iz višjiga kraja v nižji kraj teče, in nikdar iz nižjiga v višji. Ali gre pa elektrika na tem teku pod zemljo ravno in nar bližno potiz Ljubljane v Terst, ali pa morebiti velike ovinke dela, tega pa nihče ne ve. Če ravno kakih 10,000 milj pota po ovinkih gre, to elektriki nič ne de, ker je znano, de ona v eni sekundi več ko 60,000 milj pota stori.

Kar drat zadene, po kterem elektrika teče, moramo povedati, de se spleh kufreni drat za to jemlje; po železnim dratu scer tudi elektrika teče, pa železni drat, če je enake debelosti kakor kufreni, sedemkrat slabši elektriko pelje kakor kufreni, tedej bi mogel biti železni drat, de bi ravno to opravil kakor kufreni, 7krat debelejši.

Drat, po kterem elektrika teče, se pa ne sme nikjer tacih reči dotakniti, ktere bi elektriko na-se potegnile in tako vse delo telegrafa v nič pripravile. Zato vidite na vsakim kolu, čez kteriga je drat peljan, majhne obročke, ki so iz porcelana narejene, skozi ktere drat teče, zato ker ima porcelan to lastnost, de nič elektrike na-se ne potegne. Tudi steklo (glaž) ima to lastnost, tode stekleni obročki bi se lože pokončali.

Tak je prišla elektrika na svojim cilu in koncu na magnetično iglo, jo začne sukati, in iz tega postanejo znamenja in oznanila.

Kader priteče elektrika, kakor strela, po kufrenim dratu v hišo, kjer je telegrafova omara, zasučee magneto iglo ali na levo ali na desno, magnetna igla pa premakne kladviček, ki ga v podobi I. pod čerko A vidite. Ta kladviček vdari potem na desni ali levi zvonček, ki ju nad čerko V in I vidite in sta enake podobe in velikosti, kakor je zvonec v navadnih hišnih urah, ktere bijejo.

Če vdari kladviček majhno in kratko na levi zvonec, pomeni to I, če pa vdari na-nj bolj močno in potegnjeno, pomeni to II, — če pa vdari kladviček majhno in kratko na desni zvonec, pomeni to V, če pa vdari na-nj bolj močno in potegnjeno, pomeni to VI.

Lejte s temi štirimi znamenji se zamore vse pisati, kar se če, ker so si telegrafniki iz teh 4 čerk svojo celo abecedo napravili. Dve

znaminji skupej napravite eno čerko, in scer takole: *a* se naznani z I. H. — *b* ali *p* z II. H. — *c* ali *z* z II. VI. — *d* ali *t* z V. II. — *e* z II. I. — *f* ali *v* z V. VI. — *g*, *k* ali *q* z VI. V. — *n* z I. II. — *i* z I. IV. — *l* z VI. I. — *m* z VI. VI. — *n* z I. I. — *o* z VI. I. — *r* z V. I. — *s* z V. V. — *u* ali *w* z II. V. — Številke pa imajo tudi svoje znamenja, namreč: 1 se naznani z I. I. — 2 z I. V. — 3 z V. I. — 4 z V. V. — 5 z I. II. — 6 z II. I. — 7 z I. IV. — 8 z VI. I. — 9 z II. V. — 0 z V. II. — Postavimo: iz Dunaja oznani telegraf v Ljubljano: „Cesar pride ob 8“, tedaj vdari kladviček na zvonca tele znamenja: II. VI. II. I. V. V. II. V. I. — II. II. V. I. I. VI. V. II. II. I. — VI. I. II. II. — VI. I.

Preden začne, postavimo, telegraf iz Dunaja v Ljubljano oznanovati, dobi telegrafnik v Ljubljani na zvoncu posebno znamenje, da naj posluša; Ljubljanske telegrafnik potem berž odgovor da, da že posluša in se k omari vsede; berž potem začne kladviček na levo in desno, majhne in kratke ali pa močnejši in daljši vdarke dajati, ki so, kakor naši bravci zdej vedo, telegrafove čerke in številke. Te čerke, kakor jih telegraf daja, zaporedoma zapisuje telegrafnik, ki pri omari sedi, in iz njih potem sestavi cele besede.

Komej je pa Dunajski telegrafnik izgovoril, če je, postavimo, kaj v Ljubljano vprašal, mu začne Ljubljanski telegrafnik, ki ga vidite pri omari sedeti, odgovor dajati. Kako pa to dela? — Na mizi omare vidite neko pripravo, ki ni nič drugiga kakor dve kljupi (Klappen). Kakor tisti, ki na orglah ali klavirju igra, na kljupe pertiska, da glas dajo, — ravno tako pritiska telegrafnik zdej na desno, zdej na levo kljupo, rahlo ali močno, kakor so čerke, iz katerih besede obstoje, ki jih na Dunaj oznaniti hoče.

Na kateri strani on tukaj v Ljubljani kljupe pritiska, na tisto stran bije kladviček na Dunaju, in tako se oznanjuje čerke; iz čerk se sestavljajo besede, iz besed pa celo oznanilo.

Vidite, v tem obstoji čudovitna naprava elektro-magnetičnega telegrafa, kteriga se zamore po poslednjim dovoljenju ministerskim vsak človek poslužiti, če zato določeno plačilo odrajta, ktero je po številu čerk in po daljavi eniga kraja do drugiga odmerjeno.

O zadevah poglavnih ljudskih šol na Krajskim.

(Iz Novice.)

(Konec.)

Kar nauk slovenskiga in nemškiga jezika vtiče, ki se mora v poglavnih mestnih šolah kot potreben nauk za višji šole učiti, je g. nadzornik pravo pot tako dobro zadel, da njegovo vodilo zasluži sploh v vsih poglavnih šolah vsih slovenskih dežel vpeljano biti. Teško je tu se Scyle tako ogibati, da ne padeš v Karybdo, — g. Močnik se je skazal previdniga mornarja tudi o tem. Nobenimu jeziku se tu krivica ne godi. Naravno je otrokam slovenskiga rodu, da v spodnjim oddelku 1. rzsreda se uk le v samim slovenskim jeziku začne in skozi celo leto slovenski jezik v učitvi premaguje; v višjim oddelku tega razreda se enačita eden družimu; le za 1 uro v tednu premaguje se slovenski. V 2. razredu stopi, kakor je prav, nemški za polovico naprej in učbini jezik postane zdaj nemški; enaka je tudi v 3. razredu, vunder obderži skozi in skozi ne le v slovnicu, branju in pisanju, temuč tudi v vaji mnogoverstnih pisem itd. slovenski jezik popolnoma svoje pravice.

Kar je na dalje v tem navodu posebne hvale vredno, je to, da so vsacimu jeziku posebne ure določene, in nadjati se je, da bo g. nad-

zornik skerbno nad tem čul, da se bo njegov navod tudi na tanjko spolnoval. To je važniši, kakor morebiti kdo na prvo besedo misli. Zakaj po dosedanji navadi je bilo scer tudi ukazano, da naj se slovenski jezik uči, — ali ker sta se večidel nemški in slovenski skup učila, je bilo učeniku preveč na voljo dano, da je delal karkoli je hotel. Je bi učnik slovenskimu jeziku pravičen in ga je sam dobro znal, ga ni zanemaril memo nemškiga, — je bil pa učenik nemškutarske stranke, se ve, kako je z njim ravnal; toliko je v njem učil, da je ime imelo. Vsa ta enostranost, naj bo na katero koli stran, je po tem navodu overžena.

Ker petje veliko pripomore, da je človek veseliga pa tudi pobožniga serca, in ker Slovenci kakor Slovani sploh že od nekdanj radi pojo in mnogo prav lepih pesem imajo, veli hvale vredni navod, da se ima na vsaki poglavni šoli tudi začetni nauk v petji vpeljati, pri katerim naj se pa posebno pobožno-cerkveni pevi izbirajo.

Sklenemo pa to naznanilo s serčnimi željami, da bi častiti g. nadzornik tudi kmalo za druge neglavne ljudske šole na deželi navod učitve oznoval, da bi se tista svojoglavna mešanca, ki tu in tam na Slovenskim le nauk kmečkih otrok zadržuje, povsod odpravila, in da bi se na živo potrebo omike kmečkih otrok, ki bojo kmetje ostali, gledalo, da se bojo tega učili, kar jih pripravlja za njih prihodnji stan — z eno besedo, da bojo ljudske šole slovenskiga naroda v resnici — slovenske ljudske šole, kakor smo jih popisali v 17., 18., 19. listu Novic.

Beli Krajnci

unkraj hribov Gorjancov in Kočevarjev ob reki Kolpi od Metlike do Osilnice.

(Iz Novice leta 1847.)

V kritu naše majhne mile domovine živijo ljudstva, ki so v izobraženosti, jeziku, noši in šegah tako različne, da se ptujic ti razliki dovelj načuditi nemore. Vso pozornost pa zasluži zavolj svojiga odstopa od drugih Krajncov tisto ljudstvo, ki unkraj Gorjancov in Kočevarjev ob Kolpi od Metlike do Osilnice prebiva. Ko se na Gorjance od Novigamesta prišope in čez ta hrib proti Luži prevagne, se odpre vid po Metliški okolici tje do Ogulina na Hrovaškim, in vedni tovarš, ki človeka povsod, kamorkoli se oberne, spremlja, je velikanski Klek, shodiše slovenskih copernic ktere ponoči, vsaka pri svojim možu namesto sebe škobnik pustivši, tam na ples letajo, kar vender v naši dobi noben bolj prebrisan človek več ne verjame. Na desno se proti jugu od Vahte skoraj do Tančegore, 4 ure delječ, razprostirajo vinske gore, in, ker sonce precej, ko na zreniku lice pomoli, svoje žarko oko na nje ravna in jih še delj ko do malih južin živo prepeka, dajejo one tako kapljico, ki kri razpali in zamakne serce. Te gore rivajo za svojim herbtam kočevski merzli zrak nazaj, in vežejo Gorjance s hribi, ki is vojaške meje (militara) na Krajsko sežejo in Poljane ločijo od Metliške okolice, ktera z gorami obdana samo proti Hrovaški meji odper-ta stoji.

Stanovniki so v verozakonu različni: eni, in to je veči del, spadajo k zapadni, eni k izhodni; eni izmed zadnjih so se z zapadno cerkvijo zedinili, obderžavši obred (šege) iz iztočne (gerške nezedinjene) cerkve. Ti vsi živijo med sabo v pravi kristjanski zlogi tako da bi se drugim bolj izobraženim deželam smeli v izgled postaviti.

Oprava (obleka), od krajske popolnoma razločna, akoravno pri vsih preprosta, ni vender pri vsih enačiga kroja. Vidiš okroglolične

rudeče dekleta z bistrimi, večidel plavimi očmi, in ko na smeh postavijo usta, se jim vidijo lepi drobni, ko sneg beli zobje. Njih čelo krasi parta (šapel), nakinčena z leskajočimi kamnički, ki so v žolto (rumeno) svilo vdelani in z biseri obdani, in to zahteva spoštovanje, ker je znamenje devišstva. Na glavi nosijo belo pečo, ktere roglji, nazaj priviti, so umetno zloženi; bela drobno nabrana robača in rokavi (ošpetelj), ki pokrivajo modere in persi, in do pol pasa segajo, na persih z lepo od bisera leskajočo iglo speti, so njih dolnja obleka. Verh tega perteniga oblačila pride zabunec, to je, bela suknja, ki čez kolena do ribic sega. Take so Semčanke. — Staroverka nosi, kakor Kočevarica, kožuljo iz celiga brez moderca in rokavov; nikoli je brez pregače (zastora) vidil ne boš, ki je iz volne sotkana in umetno prepisana. Zakonska se spleta v dve kiti, ki po persih visite, in ako je premožna, vpleta desetice in dvajsetice; od tod pride prevertani denar; revna pa vpleta prestan (rinke) ali kako sliko (podobo), ktera je iz bele kosti lepo narejena. Ta kinč, ki si ga v kite vpletajo, se opletki imenuje. Na kite na glavi pripne od obeh plati nad ušesi belo pečo, ki po herbtu visi, in jo opregačo imenuje. Devica se le v eno kito spleta, ki zad po herbtu visi, in nosi na glavi rudečo kapo kot Poljanke. Nogovice imajo pisane.

Dekleta po Poljanah in Kostelji spletajo svoje lase v rudeči kiti, ki ju z rudečimi verbei (pankeljci) kot pol klobase od ušec proti verhuncu pripletajo. Zakonske nosijo bele, oprednje plati klekane pocale (avbe), ki na verhuncu špičasto postrani nad zatilkam čepijo. Njih nogovice so suknjene pisane, to je, iz volne pletene; pri vsih družih ob Kolpi pa bele. Poljanke, Kosteljke, Osilničanke nosijo repove.

Ravno taka razlika je tudi med prebivavci možkiga spola: vsi nosijo bele po mažarsko skrojene hlače. Semčan in Kosteljic nosita škornje, kar jima prav lepo stoji h hlačam. Poljanci, Viničanje in Metličanje nosijo večidel (mestve) (čizme), samo s tem razločkam, da jih Viničan in Metličan po členkih vežeta. Vsi nosijo postrani na boku pisan torbaček. Opanke so obutev samo tako imenovanih Vlahov, ki so na Krajsko se naselili; med Poljanci jih nosijo le tisti, ki v krajno (militaro) po tergovino hodijo.

To ljudstvo je lepe terdne, bolj srednje ko velike postave. Bojančanje, Marendolci in Žumberčanje so se v te kraje naselili, govore čisto serbsko-hrovaško narečje; imajo tudi svoje posebne šege in navade, in kakor se mi zdi, spadajo k sluinskemu regimentu; na svoje potroške na stražo v Karlovic in na granico hodijo, in si iz svojiga vojaško opravo omišljujejo v mirnih časih. Ob Kolpi po Metliški okolici govore slovensko-hrovaško narečje. Poljane in Kosteljic se serbsko-hrovaškemu narečju bolj približujeta in izgovarjata vse besede, ktere Krajnc na *ic* in *ik* izrekuje, na *ac* in *ak*, postavim: tobolac, ustavak. Ravnagora in Delnice unkraj Kolpe morajo biti krajska naseljitva; tu se govoriti slisi: biva, šva, kakor na Gorenškim. Tudi jih Primorci in Hrovatje imenujejo Krajnce.

(Dalje sledi.)

Austrijansko cesarstvo.

Dopis *)

U Brežcih 12. Studenog. Mi kao prvi susedi naše bratje v Hervatskoj uvek

*) Ti dopis smo nedavno prejeli od izverstnega pisatelja, ki nam ga je v hervaškem jeziku pisal, kakor ga tudi damo natisnuti s pristavkom, da so „Narodne novine“ ravno teh misel, ki so v tej reči bolj obširno pisale. Vredn.

se radujemo kad se kod njih kakov napredak osobito na literarnom polju pojavi, jer znamo, da se taj njihov napredak u stanovitom razmerju i nas tiče; usuprot nam je verlo žao kad vidimo, da se krog medjusobno neslogu ili drugi koj opaki uzrok postignutje našeg obćeg ulja otegotjuje.

Mi se radovasmo udeći kako se sva literarna društva u Zagrebu u nove vrēme trudi da zadaću svoju dično reše al šta je hasne kad s druge strane opazit moradosmo, da uz perkos tog hvale vrēdnom nastojanju pojedinih članovah, neki nevidni djavo sēme razdora i nenavisti medju omina sija, koji bi se usléd znanja svoga sve to uše sjediniti i navali tudjinstva složnom moćju opirati se morali. Tako onomad, čitajući izvēstje odbora, koji je lētos dramtička dēla u Zagrebu razsudjivao nisam se neugodne misli obraniti mogo, da je i kod log odbora tajni ovaj nepriatelj bratske slōge ljubavi i pravednosti — što se lēpo stojiti da — da je rekoh, i ovdē svojimi silami sudēlovaov, jer da toga nije, kako bi taj odbor tako nepraktično i glede naprēdka literarnog nepravedno bio postupati i od onih, koji su se sigurno više za čast nego li za razpisane nagrade natēčali, dramatično soveršenost zahtēvati mogli.

Usled tog izvestja prispelo je na taj natečaj 6 izvornih komadah, koji su većom stranom izuzamši nēkoje maline dosta dobri bili. Ako je indi tomu tako i ako, ko što baš čujemo kod pojedinih u tom odboru izim neznanstva strasti i osobnosti mah protele i druge tako rekuć zavele nisuzasto nije — ako ne iz drugog uzroka a to barem za podboditi dotične kao i ostale literate — baš nijedan komad nagradjen. Zar je ilirska književnost jur tako daleko dotērala, da se od nje već sada soveršene drame zahtēvati mogu? Neka svaki, kom je književno stanje ilirsko poznato, po duši kaže, da li se to, što je tek plod mnogih te mnogih naukah i izkustvah, već sada punim pravom ondē zahtēvati može, gdē naprama drugim narodom književnost u obće i na pose još tako rekuć na ugaru leži. Hoćeli takovo postopanje, kao sto ga od strane tog odbora vidismo u buduće dobrim plodom uroditi, to ćemo viditi u buduće, ja se bojim, da će se time baš protivno onom dostići, čemu se taj odbor nada. Svigdē valja da je stanovisto razmerje jer kao sto goder odviše oštar nož najpric vtupi tako prestrog i pristran sud nikad dobre posledice neradja.

Krajnska.

Teržačani naberajo milodare za nesrečnike po Koroškim; v Gradcu za Krajece.

* 58. del obćnega deržavnega zakonika in vladnega lista prinese sledeće:

N a v o d b a

za

župane in županijske kvartirmojstre za opravlanje vkvartirovanja vojakov po predpisu 15. Maja 1851.

(Konec.)

§. 11. Po teh vodilih se vojaški in politični udje komisije posvetvajo, ktere staniša, ki se v cesarskih ali s pogojem najetih kosarnah ali sicer v pripravnih in rabljivih deržavnih poslopih ne dajo najti, gre županiji dati.

Po storjenim sklepu se tretji oddelek tabele napolni.

Po tem se najemnine na podlagi poterjenih tarifnih cen postavijo, skup zrajtajo in izkaz z v obrazcu na desni omenjenim poterjenjem sklēne in podpiše.

Spisi se tako razdele, da enega mestni ali

postajni komandant za svojo uredsko rabo obderži, drugi župani za rabo služi, tretjega pa župan brez odlog okrajni oblastniji s prošno predloži, storiti, da se štantnina nakaže.

§. 12. Med tem se začne s prvim dnev četerti leta pravo vkvartirovanje.

Od vojakov najete staniša, ki o času vkvartiranja prazne postanejo, se imajo vojakom odkazati, kteri me tem dojdejo.

Po meri rabljenja najetih prostorov se konec četerti leta poslednji predeli III. oddeleka (opomba) napolnijo in se v obrazcu na levi postavljeno poterjenje pristavi, potem se izkaz v vsih treh spiskih okrajni oblastniji pošlje, da štantnino pobota, ko se je to zgodilo, pride en spisak s nakaznim pristavkom nazaj.

§. 13. Če mestni ali postajni poveljnik pri komisijskim izkanju potrebnih staniš ponudjenega prostora ne vzame, je komisija dolžna namesti tega netegoma drugo primerno poslopje iskati, tode županiji je prideržano, predpostavljeno okrajni oblastniji pritožbo zoper to predložiti. Okrajna oblastnija razsodi potem dogovorno z vojaško oblastnijo v prvi inštanccii to.

§. 14. Ko so prostori najdeni, ktere ima županija za vojaške kvartire dati, in se zavoljo tega prostori, kteri niso županije, z vsimi potrebnimi rečmi proti plačilu najeti morajo, je dolžnost županova in ozeroma kvartirmojstrova, priskerbeti, česar je treba.

§. 15. Pri tem mora pa vedno pri županije pred očmi imeti in če je mogoće štantnino na tiste zneske prinesti, ktere deržavni zaklad za te prostore z vsimi potrebštinami poverne.

§. 16. Županu gre skerbeti in kvartirmojstru, župana prositi, da se pogojena najemnina pri županijski denarnici v najem dajavcom proti popotnima listu, ki ga župan ali kvartirmojster koramizira, v pogojenih obrokih plača.

§. 17. Če ima županija poslopja za druge staniša, kakor samo za vkvartiranje oficirjev ali vojakov, za shranjenje konj priskerbeti, n. pr. prostore za vadbo v jezdarjenju, za streljanje, je ležeće na prostovoljnim dogovoru vojaške upravnije z županijo, kdo bo storil kar je treba, kakor prekope, okrajo delat i. t. d. Ako te reči županija prevzame, ji je na voljo dano, si za to primerno plačilo izgovoriti, tode to se mora pred zgoditi, kakor se take reči store, da ni potem treba, dvombe in overke odpravljati.

II. Ravnanje o prehodnim vkvartirovanju.

§. 18. Županu ali kvartirmojstru gre, če se pozove, vojakom o prehodu kvartir dati, ako ima županija cesarsko ali od vojašine pogojno najeto kosarno ali za stanovanje vojakov odločeno deržavno pohišje, od poveljnika čete ali od kvartirodelavcov, poterjenje oskerbnika teh poslopij tirjati, ktero se ima na maršno pismo postaviti, da te poslopja tistih oficirjev ali čete ne morejo popolnoma ali deloma nase vzeti; še le potem, ko je to, poterjenje dobil, sme vojake v županijsko kosarno, v najeto kosarno ali pri kvartirodajavcu vkvartirati.

Ko je župan ali kvartirmojster poziv za kvartirje od komisarja maršnih postaj prejel, se ima koj sam zavoljo gori omenjega poterjenja na oskerbnika tiste kosarne ali tistega deržavnega pohišja obrniti.

Te poterjenja je vkvartirovanjskemu dnevniku priložiti.

§. 19. Ko je župan ali kvartirmojster vkvartirovanjske listke razdelil, je dolžan, koj na-

kaz vkvartiranja v svoj dnevnik po izgledu Z zapisati.

§. 20. Ta dnevnik se ima, kakor je županija velika ali kakor je već ali menj vkvartirovanj, vsako četert ali pol leta ali cele leta skleniti in županiji k obravnavi rajting z prilogami vred izročiti.

§. 21. Župan ali kvartirmojster prejme, če so vojaki o prehodu menj kot 5 dni na kvartirju, koj po njih odhodu, sicer pa praviloma vsacih pet dni poplačilo za oficirske stanice, za kvartir in hrano vojakov in za vojaške konje od poveljnika teh vojakov ali če posamezni vojaki popotvajo, o teh proti prejemniku in sprotnemu listu, in plača koj vsakimu kvartirodajniku plačilo, ktero mu gre proti tem, da mu na zadnji strani vkvartirovanjskega listka prejem poterdi.

Če vkvartiranje čez 5 dni terpi, se to vsacih pet dni ponovi.

* Iz Planine 14. novembra. Pri nas je strašna povodenj, že je 50 hiš v vodi, po stari cesti se da od g. Konšca-ta do šole v čolnu vesljati. V g. Gašp. Verbičevi hiši stoji voda blizo 3 čevljev visoko; Preiničev in Kermaunarjev kozole je voda že vzdignila — in povodenj še zmiraj veči postaja! Kar je še hiš na suhim, so napoljene z ljudmi, ki so iz vtopljenih hiš pobegnili, in pa z vkvartiranimi vojaki, zares — nadloga velika.

(Nov.)

Avstrijska.

Sliši se, da bo postava zavolj vodnih pravic, ki je za fabrike, mlinarje, kmetovavcec zlo imenitna, kmalo razglašena.

* Poštne voditva v Krakovem, Černovcu, Preravi, Solnogradu, Celjovcu in Ljubljani so dvignjene s 1. februarjem prihodnjega leta. Kar zadene poslednji dve vodstvi, bode prvo s Graškim, poslednje pa z Teržaškim združeno.

Česka.

Pražka družba sv. Janeza Nepomucena za izdajanje dobrih podučnih bukev po prav niski ceni v českim jeziku šteje 3275 udov, in je že 250.000 bukev izdala.

Ogerska.

Goveja kuga se je spet na Ogerskim v 27 vaseh okolice Peštanske prikazala; živinski somnji so zato ondi prepovedeni.

Ljubljanski novičar.

O odpovedi gosp. Janeza Baumgartner-ja vodstvu bivše Ljublj. narodske straže že pred več mesci po stražnikih in mestnikih njemu v spominek namenjena, pa v izdelovanju na Dunaji zlo zakasnjena sreberno-zlata kupa (Becher) je bila g. Baumgartnarju pretekli teden izročena. Kupa, krasno izdelana in s podobami mestniga gerba, rudarstva in kmetijstva in s podobo njega kot bivšiga zapovednika Ljublj. narodske straže okinčana, ima v nemškem jeziku nadpis: „visokospoštovanimu in za Ljublj. narodsko stražo mnogo zasluženi-mr g. Janezu Baumgartnarju pokloni v spominek narodska straža Ljubljanska“. G. Baumgartner je podani spominek ginjeniga serca sprejel in na serčni nagovor ravno tako serčno odgovoril, da, če je o preteklih nevarnih časih Ljublj. straža vedno zvesta svojo dolžnost spolnila in se tudi nar višji pohvale vredno storila, ne gre hvala tega njemu, ampak verlim stražnikom, ki so svoj poklic tako slavno spolnovali; le v tem pomenu sprejme on podeljeni predragi spominek.

Št. 11523/771.

Oznanilo dražbe.

(212.) c 1

Varazdinsko križki mejni polk s tem sploh naznani, da bo za pripravo in pripeljavo za častnike kakor za kompanije tega polka potrebnega raznega stavbinega lesa po povelju častitega varazdinskega brigadnega poveljstva od 14. t. m. št. 1017 29. novembra 1851 ob devetih dopoldne v brigadni pisarnici ponudbina dražba.

Tisti, ki žele eno ali drugo teh del prevzeti, najimenovanega dne ob devetih zjutraj v omenjeno pisarnico pridejo.

Sorta lesa, ki se ima v lesu napraviti je, in sicer:

Za poreljestvo.

320 seznjev močnega 12/14" palcov hrastovega stavbenega lesa	}	V gojzdu pripraviti in 1/4 postaje daleč speljati.
196 " srednega 8/9" " " " "		
337 " slabega 5/6" " " " "		
100.000 " 10 palcov dolgih hrastovih 5/6 strešnih skodelj		

Za prvo Vukovsko kompanijo.

110 seznjev 5/6" palcov hrastovega stavbinega lesa	}	Pripraviti v gojzdu Ilovski log in na 1/2 postaje speljati.
45 " 12/12" " " " "		
142 " 3" debelih 12" širokih hrastovih bangarjev		
30.000 18" palcov dolgih 5/6" širokih hrastovih strešnih skodelj		

Za drugo Garešniško kompanijo.

45 seznjev 12/12" palcov hrastovega stavbinega lesa	}	Pripraviti v gojzdu Ilovski log in na 1 postajo speljati.
30.000 18" palcov dolgih hrastovih strešnih skodelj		

Za tretjo Hercegovsko kompanijo.

45 seznjev 12/12" palcov hrastovega stavbinega lesa	}	Pripraviti v gojzdu Ilovski log in 1/2 postajo speljati.
20.000 18" palcov dolgih hrastovih strešnih skodelj		

Za četrto Bereško kompanijo.

64 seznjev 12/14" palcov hrastovega stavbinega lesa	}	Pripraviti v gojzdu Ilovski log in 2 postaje speljati.
70 " 8/9" " " " "		
171 " 5/6" " " " "		
400 " 3" debelih 12" širokih hrastovih bangarjev		
20.000 18" dolgih hrastovih strešnih skodelj		

Za peto Ivansko kompanijo.

155 seznjev 12/14" palcov hrastovega stavbiniga lesa	}	Pripraviti v gojzdu Češna in 1 postajo speljati.
98 " 8/9" " " " "		
225 " 5/6" " " " "		
190 3" debelih 12" palcov širokih hrastovih bangarjev		
30.000 18" palcov dolgih hrastovih strešnih skodelj		

Za šesto Česemsko kompanijo.

58 seznjev 12/14" palcov hrastoviga stavbinega lesa	}	Pripraviti v gojzdu Juntar in 1 postajo speljati.
98 " 8/9" " " " "		
279 " 5/6" " " " "		
100.000 18" dolgih hrastovih strešnih skodelj		

Za sedmo Farkaševsko kompanijo.

45 seznjev 12/12" palcov hrastoviga stavbinega lesa	}	Pripraviti v gojzdu Čezma iz Brezine in 1/4 postaja speljati.
54 " 5/6" " " " "		
300 " 3" debelih 12" širokih hrastovih bangarjev		
70.000 " 18" palcov dolgih hrastovih strešnih skodelj		

Za osmo Čudovsko kompanijo.

45 seznjev 12/12" palcov hrastoviga stavbinega lesa	}	Pripraviti v gojzdu in 3/4 postaje speljati.
343 " 8/9" " " " "		
100 " 3" debelih in 12" širokih hrastovih bangarjev		
20.000 " 18" dolgih hrastovih strešnih skodelj		

Za deveto Kriško kompanijo.

155 seznjev 12/14" palcov hrastovega stavbinega lesa	}	Pripraviti v gojzdu in 1 postajo speljati.
196 " 8/9" " " " "		
337 " 5/6" " " " "		
100 " 3" debelih 12" širokih hrastovih bangarjev		
50.000 " 18" dolgih hrastovih strešnih skodelj		

Za deseto Ivaniško kompanijo.

64 seznjev 12/14" palcov hrastovega stavbinega lesa	}	Pripraviti v gojzdu in 1 postajo speljati.
21 " 8/9" " " " "		
67 " 5/6" " " " "		
80 " 3" debelih 12" širokih hrastovih bangarjev		
20.000 " 18" dolgih hrastovih strešnih skodelj		

Za enajsto Ivansko kompanijo.

45 seznjev 12/12" palcov hrastovega stavbinega lesa	}	Pripraviti v gojzdu in 1/2 postaje speljati.
112 " 5/6" " " " "		
500 " 3" debelih 12" širokih hrastovih bangarjev		
80.000 " 18" dolgih hrastovih strešnih skodelj		

Za dvanajsto Vojakovsko kompanijo.

71 seznjev 32/14" palcov hrastovega stavbiniga lesa	}	Pripraviti v gojzdu in 3/4 postaje speljati.
120 " 3" debelih 12" širokih hrastovih bangarjev		
200000 " 18" dolgih 5/6" debelih hrastovih strešnih skodelj		

Glavni pogoji so sledeči:

1. Vsak mora, ki hoče dražiti, skazati in dati 5% kavcijo zaslužka, ki se ima upati.
2. Stavbeni les se mora pripraviti in izpeljati med sečnim časom in sicer nar dalj do 15. marca 1852.

Drugi dražbeni pogoji se zamorejo vsak dan v stavbeni pisarnici omenjenega polka pregledati.

Št. 10506.

Konkurs

(211.) c 1

Visoko ministerstvo za denarstvo je z razpisom od 15. t. m. št. 15074 za dobro spoznalo, za deželno glavno mesto Ljubljano, kakor dačno vradnijo prve stopnje začasno

dačno komisio v smislu po deržavnem zakonu (XX. del št. 74 str. 243) naznanjenega visocega razglasa ministerstva denarstva od 25. marca t. l. št. 1558, potem začasno za priskerbovanje računstvenih opravil pri tej komisii oficijala z 500 gold. in za preskerbo-

vanje pisarniških opravil pisarniškega asistenta z 400 gold. plače dovoliti.

Za postavljenje teh dveh stopinj se konkurs do 15. decembra t. l. s pristavkom razpiše, da se na prošnje, ki pozneje dospe, ne more gledati.

Tisti, ki za kako teh dveh stopinj prosijo, imajo tedaj svoje prošnje s pridjanimi spričbami o starosti, stanu, verozakonu, rojstnem kraju, učenosti, znanosti jezikov in opravil, potem o drugih vednostih, dozdnajnih službah, in prosivci za stopnjo oficijala se posedno o vednostih dačnega oskerbovanja in z njim združenih računskih vednostih z popisnim listom prosivca, in sicer tisti, ki stoje v cesarski službi, na poti predstoječe gosposke do naznanjenega dneva pri tem dačnem vodstvu vložiti.

Sicer se opomni, da se bosta ta dva vradnika vpisala v konkretalni stan c. k. vradnikov dačnega vodstva.

Od c. k. dačnega vodstva.

Ljubljana 19. novembra 1851.

Oznanilo.

(210.) c 2

Bankno vodstvo je z dovoljenjem visocega c. k. ministerstva za denarstvo sklenulo, ponoviti slednjo dobo za pobiranje banknotov po 1 in po 2 gold. poprejsne podobe in njih polovice in četertinke.

Ta poslednja doba se odloči glede na 20. septembra 1849 in 18. aprila 1850 izdana razglasa, za bankne denarnice v c. k. kronovinah na 31. decembra 1851 in za dunajske bankne denarnice na 31. marca 1852 tako, da se zaznamovani banknoti v banknih denarnicah v kronovinah do 11. decembra 1851 in v banknih denarnicah na Dunaju pa do 31. marca 1852 pobirajo in zamenjajo. Po preteku te dobe za podružnične denarnice, to je, od 1. januarja 1852, se banknoti tod ne bodo več zamenovali, ampak za dovoljenje zamenjave se je treba na bankno vodstvo in sicer na poti zadevajoče podružnične bankne denarnice obrniti.

Dunaj 31. oktobra 1851.

Pipitz,
bankni poglavar.

Sina,
bankniga poglavarja namestnik.

Coeth,
banki vodja.

Št. 5150.

Oznanilo.

(209.) 2

V poštih vozovih v Mürrzuschlugu so se sledeče reči našle:

- 1 psaga,
- 1 skatlja za klobuk,
- 2 deževnika,
- 1 smodknica (Cigarrenetui),
- 1 usnjata mošnja,
- 1 sejni meh (Luftpolster),
- 1 ženski klobuk. —

Kdor spriča, da je kaka teh reči njegova, je zamore pri c. k. poštne vodstvu v Gradcu dobiti.

Gradec 10. novembra 1851.

C. k. poštni vodja
Scheiger, s. r.

Št. 5504.

Razglas.

(204.) 3

Andrej Žetko iz Laž je Antona Žetko-ta iz Laž in njegove neznane erbe ali pravne naslednike tožil, in v donasni tožbi pod št. 5504 prosil, da naj podpisana sodia razsodi, da je lastnik zemlje ki je v zemljiških (grunt-nih) bukvah bivše senožeške grajsine pod Urb. št. 293/2 zapisana, in ta tožba se bo 15. Jäner-ja 1852 ob devetih dopoldne pri te sodii obravnavala.

Za tožene je sodia in sicer za njih stroške kuratorja namreč gospoda Franca Bostjančič-a v Senožečah izvoljila, temu naj tedaj toženi svoje pravne pomočke izročijo, alj naj družiga pooblastenca izvolijo in te sodii imenovajo, ali pa naj sami k obravnavi pridejo, če ne se bo ta pravda samo iz kuratorjem obravnavala.

C. k. sodia v Senožečah
15. Oktobra 1851.

Jenko.